

Hannele Fremer

15.2.2021

Eduskunta  
TyV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntilausunto TyV, tiistai 16.2.2021 klo 12.15

**STTK ry:n lausunto hallituksen esitykseksi laeiksi työsopimuslain 3 luvun 5 §:n ja merityösopimuslain 4 luvun 5 §:n muuttamisesta, (HE 222/2020 vp)**

**Yleistä**

Esityksessä ehdotetaan, että kilpailukieltosopimusta koskeva korvausvelvollisuus ulotetaan koskemaan kaikkia kilpailukieltosopimuksia eli myös enintään kuuden kuukauden kilpailukieltoja.

STTK pitää esitystä oikeansuuntaisena ja perusteltuna. Perusteettomien kilpailukieltosopimusten määrä on lisääntynyt enenevässä määrin, ja niitä käytetään sellaisissakin työtehtävissä, joissa työnantajan suojan tarve esimerkiksi liikesalaisuuden säilyttämiseksi ei ole tarpeen. Kilpailukieltosopimuksia tehdään usein ilman työsopimuslaissa edellytetyn erityisen painavan syyn olemassaolon selvittämistä.

STTK on samaa mieltä, että korvausvelvollisuuden laajentaminen on keino ehkäistä perusteettomia kilpailukieltosopimuksia.

Kilpailukieltosopimukset vaikeuttavat työntekijän oikeutta työllistyä ja vaihtaa työpaikkaa, eli toisin sanoen ne hidastavat työvoiman liikkuvuutta ja jäykistävät työmarkkinoita tarpeettomasti. Kilpailukieltoehto heikentää työntekijöiden toimeentuloa ja voi olla este työpaikan vaihtamiselle. Siksi etenkin perusteettomiin kilpailukieltoihin puuttuminen on perusteltua.

**Työntekijälle korvaus kilpailukiellon ajalta**

Esityksessä esitetään, että korvauksen prosenttiosuus palkasta olisi vähintään 40 prosenttia enintään 6 kuukauden kilpailukielloissa ja vähintään 60 prosenttia tätä pidemmissä. Kilpailukielto voidaan jatkossakin tehdä enintään vuoden mittaiseksi.

Hannele Fremer

15.2.2021

Kilpailukieltosopimusten korvaamista koskeva esitys ei korjaa kaikkia kilpailukieltosopimusten käyttöön liittyviä epäkohtia. Esityksessä ei ole tarkemmin perusteltu korvaustasojen erilaisuutta, etenkin työntekijöiden näkökulmasta. Työntekijöiden näkökulmasta esitetyt eritasoiset korvaukset eivät ole perusteltuja, koska kuukausittaiset ansionmenetykset ja toimintavapauden rajoitukset ovat joka kuukausi samat riippumatta kilpailukiellon rajoitusajan pituudesta. STTK pitää perusteltuna täysimääräistä kompensatiota rajoitusajalta.

### **Lain vastainen kilpailukieltosopimus tulee sanktioida**

Kiellettyjen kilpailukieltoehtojen käytön seuraamuksista on säädettävä tasapainoisella tavalla hallitusohjelman mukaisesti.

Esityksen tavoitteena on vähentää perusteettomia kilpailukieltosopimuksia. Työsopimuslain vastaisen kilpailukieltosopimuksen tekeminen tulee sanktioida. Jotta perusteettomilta kilpailukielto-sopimuksilta ja väärinkäsityksiltä vältytään, tulisi työnantaja velvoittaa perustelemaan kirjallisesti työntekijälle erityisen painavan syyn olemassaolo työsopimusta solmittaessa. Työnantajalla tulee olla lisäksi korvausvelvollisuus työsopimuslain vastaisen kilpailukieltoehdon käyttämisestä.

Lausunnossaan STTK kiinnitti huomiota siihen, että esityksessä ei oteta riittävällä tavalla kantaa kilpailukieltosopimusten mitättömyyteen. Lausuntokierroksen jälkeen esityksen perusteluita ei ole katsottu mitättömyyden osalta perustelluksi täsmentää. STTK pitää erittäin tärkeänä, että esitystä tältä osin muutetaan.

Sopimuksen mitättömyyden ei pidä koitua työsuhteen heikomman osapuolen vahingoksi, jos kilpailukieltosopimus on alun perin tehty lain vastaisesti ilman erityisen painavaa syytä. Työnantajalla tulee olla korvausvelvollisuus joka tapauksessa.

Tilanne on kohtuuton työntekijän osalta erityisesti työsuhteen päättymistilanteissa, jos työnantaja voisi työntekijän irtisanouduttua vedota laatimansa kilpailukiellon mitättömyyteen. Työnantajan on kannettava vastuu kilpailukieltosopimuksen laillisuudesta. Kilpailukieltosopimus tehdään työnantajan aloitteesta ja työnantajan suojaamiseksi. Työnantajan tulee kantaa täysi riski kilpailukieltosopimuksen mahdollisesta mitättömyydestä.

Hannele Fremer

15.2.2021

STTK esittää, että esityksen mitättömyyttä koskevia perusteluja muutetaan seuraavasti:

*Työnantaja ei voisi yksipuolisesti vedota kilpailukieltosopimuksen mitättömyyteen tai pätemättömyyteen, ainakaan, kun työntekijä on jo irtisanoutunut. Jos kilpailukieltosopimus on mitätön, työntekijä on oikeutettu vapaasti päättämään uuden työpaikkansa välittämättä kilpailukieltosopimuksesta ja hänellä on silti oikeus 3 luvun 5 §:n mukaiseen korvaukseen.*

Lisäksi kilpailukieltosopimuksen rikkomista koskevaa sopimussakkosäännöstä on muutettava siten, että sakon suuruus sidotaan korvauksen määrään.

### Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Kilpailukieltosopimukset rajoittavat Suomen perustuslain 18 §:ssä säänneltyä työn, ammatin ja elinkeinon harjoittamisen vapautta. Perusoikeusrajoitukset ovat tietyn edellytyksin mahdollisia, mutta poikkeamissäännösten tulee olla selviä ja tarkkarajaisia.

Esityksessä ei ole riittävästi pohdittu sitä, täyttääkö esitys selvyyden ja tarkkarajaisuuden edellytykset ottaen huomioon käytännössä esiin tulleet ongelmat liittyen sopimusten ja kieltojen selvästi perusteettomaan käyttöön sekä kiellettyjen ehtojen käytön seuraamuksista säätämisen tasoon.

STTK pitää hyvänä korvausvelvollisuuden taannehtivaa soveltamista sopimuksiin, jotka on tehty ennen esitettyjen lainmuutosten voimaantuloa.

### Muuta

STTK pitää lisäksi tärkeänä toteutettavien lainsäädäntömuutosten vaikutusten jälkiarviointia sitten, kun lainsäädännön soveltamisesta on saatu riittävästi käytännön kokemuksia.

Edellä esitetty koskee myös merityösopimuslakiin esitettyjä muutoksia.

STTK ry

### Lisätietoja

Hannele Fremer, juristi  
hannele.fremer@sttk.fi